

Motion till riksdagen 2020/21:2734

av **Annika Hirvonen Falk m.fl. (MP)**

Natur, friluftsliv och rörelse i skolan

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om alla barns möjlighet att lära om naturen utomhus, i naturen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kunskapen om natur och om biologisk mångfald bör finnas med och utökas i läroplanerna i alla skolformer och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att följa upp så att utformningen av de nya kursplanerna inte får till följd att undervisningen och elevernas kunskaper i orientering och allemansrätten försämras och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om daglig rörelse i skolan och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder för säkra skolvägar och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om alla elevers möjlighet att lära sig cykla säkert och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Kärleken till naturen börjar i mötet med den

Alla barn ska få tillgång till Sveriges natur. Det finns evidens för att utomhusundervisning med regelbunden fysisk aktivitet och naturkontakt både direkt och indirekt kan ha positiva och meningsfulla effekter på lärande, skolprestationer, hälsa och välbefinnande, samt på elevernas personliga och sociala utveckling. Kunskaper om naturen och möjligheten att vistas i den ger förutsättningar för ett livslångt positivt välbefinnande. Naturens starkaste skydd är också människorna som älskar den.

Barn i Sverige har olika tillgång till naturupplevelser idag. Några barn växer upp nära naturområden med föräldrar som lär dem allt de behöver veta. Andra barn växer upp mitt i städer med föräldrar som varken kan ta med dem till landställen eller till närmaste skogsområde. Svenska turistföreningen har i rapporten Naturklyftan visat att det är personer som saknar ekonomiska resurser som i lägst utsträckning kommer ut i naturen, däribland ensamstående mammor och utrikesfödda. Skolan är den arena där alla barn, oavsett hemförhållanden, ska få tillgång till de kunskaper och den bildning som samhället anser är centralt för varje människa. Kunskapen om naturen och erfarenheter från att vara i naturen tillhör dessa. Skolan har genom sitt kompensatoriska uppdrag en viktig uppgift att se till att alla barn kommer ut i och möter naturen.

I många kommuner erbjuds redan idag i olika utsträckning tillgång till pedagogik utomhus i naturen. Ibland finns dedikerade naturskolor där skolklasser åker ut för att genomföra olika undervisningsmoment i en praktiskt orienterad miljö. Vi i Miljöpartiet vill att elever, oavsett var i landet de bor får lära sig mer om naturen utomhus, i naturen.

Ökad kunskap om biologisk mångfald

Att kunna sätt ord på det vi möter i naturen är centralt för att kunna förstå den. Det som har ett namn upplevs också ofta som mer skyddsvärt.

“Utan namnen på arter är naturen hotad”, skrev författarna Kerstin Ekman och Tomas Bannerhed klokt. Vi behöver öka kunskapen och medvetenheten om naturen på alla nivåer i samhället, från individ till nation. För att kunna förstå hur vi människor är en del av naturen, behöver vi återetablera kontakten med den. Artkunskap och artskydd bör vara en naturlig del av undervisningen i skolan från förskola till gymnasiet. Barn och ungdomar måste få möjligheten att lära sig de vanligaste fåglarna, träden och blommorna i vårt land. Kunskapen om naturen är en viktig del i läroplanen från

förskolan till grundskolan och vi ser ett stort värde i att kunskap om natur och om biologisk mångfald finns med och utökas läroplanerna i alla skolformer.

Naturskolor runt om i Sveriges kommuner ger skolan ett stöd i att främja naturpedagogik och ordnar också aktiviteter som kompletterar lärarnas undervisning om naturen. Staten bör säkerställa att det finns ett mål att alla kommuner att ordna naturskoleverksamhet eller annan liknande verksamhet.

Friluftsliv i skolan

För att självständigt kunna röra sig i naturen och ta del av friluftslivets möjligheter är det viktigt att skolan ger alla elever erfarenhet av att vara ute i skog och mark.

Att kunna orientera är nyckeln till naturen och ett meningsfullt friluftsliv samt möjligheten att använda skog och mark för fysiska aktiviteter. Orientering är också en grundläggande kompetens som har bäring på våra förutsättningar att hantera krissituationer där vi behöver förflytta oss.

Allemansrätten är en grundförutsättning för friluftslivet i Sverige, allemansrätten finns inskriven i regeringsformen och är en nationalsymbol för Sverige. Allemansrätten ger oss kunskap om både rättigheter och skyldigheter i vårt umgänge med naturen. Självklart ska alla barn lära sig vad Allemansrätten innebär.

Kursplanerna i grundskolan, specialskolan och sameskolan håller på att revideras. Efter en lång och omfattande process har regeringen nu fattat beslut om vissa delar i kursplanerna, bland annat det centrala innehållet i grundskolan. Under hösten kommer Skolverket att besluta om kunskapskravens utformning och centralt innehåll i de ämnen som ligger på dem att besluta om.

Revisionen har haft flera syften. Ett syfte med revideringen har varit att tydliggöra progressionen mellan skolstadier med större fokus på faktakunskaper i de lägre åldrarna. Framför allt har syftet varit att kursplanerna ska bli ett mer användbart verktyg för lärarna i sitt arbete med att planera för en likvärdig undervisning och sätta rättvisande betyg. En del i att uppnå detta har varit att skriva fram mindre detaljrika kunskapskrav. Många viktiga kunskapsområden har då koncentrerats till det centrala innehållet och finns inte längre kvar i Skolverkets förslag till kunskapskrav. Detta gäller bland annat allemansrätten och orientering.

Tanken är att det främst ska vara det centrala innehållet som ska styra undervisningens utformning, istället för som tidigare ofta var fallet, de detaljerade kunskapskraven. Betygsättningen förväntas då bli mer rättvisande och allsidig med

mindre fokus på bedömning av varje enskilt specifikt moment. Det kan också ge möjligheter för lärare att planera sin undervisning utifrån helheten i ämnet snarare än utifrån bedömningsmomenten.

Samtidigt finns en berättigad oro utifrån erfarenheten att det varit kunskapskraven som varit styrande, att moment som inte in längre återfinns i kunskapskraven ska få mindre utrymme i undervisning. Det är därför viktigt att den ändrade dispositionen av kursplanerna följs upp så att vi kan säkerställa att det inte blir en oavsedd försämring i elevernas tillgång till undervisning i och kunskap om orientering och allemansrätten.

Daglig rörelse förbättrar skolresultaten

Att rörelse och motion är bra för hälsan och elevers lärande är väl belagt.

Utbildningsminister Gustav Fridolin gav därför 2018 Skolverket i uppdrag att redovisa hur barn kan aktiveras fysiskt under skoldagarna och hur undervisningstiden i ämnet idrott och hälsa kunde utökas. Uppdraget redovisades i februari 2019.

2019 utökade regeringen undervisningstiden i idrott och hälsa med 100 timmar i grundskolan, främst i de högre årskurserna. Det är bra och viktigt för att elever ska röra sig mer och lära sig mer om hälsa. Det räcker emellertid inte att bara motionera på lektionstid. Daglig rörelse alla skoldagar och åtgärder för ett aktivt liv har blivit allt viktigare i takt med att barn rör sig mindre på fritiden än tidigare. Regeringen bör därför överväga att vidta åtgärder också för att öka elevernas dagliga rörelse. En möjlighet är att gå vidare med Skolverkets förslag om förtydligande i läroplanens skrivningar om skolans syfte och rektors ansvar.

Under avsnittet skolans syfte har Skolverket föreslagit att lägga till att eleverna ska ges möjlighet och uppmuntras att delta i hälsofrämjande fysiska aktiviteter under skoldagen. När fysisk aktivitet är en naturlig del av elevernas dag kan utbildningen bidra till att eleverna förstår hur detta kan påverka hälsa och välbefinnande.

Skolverket föreslog även att rektorn ska ha ansvar för att hälsofrämjande fysiska aktiviteter erbjuds under dagen och att elever ges möjligheter och uppmuntras att delta utifrån sina förutsättningar.

Vi i Miljöpartiet tycker att det är angeläget att gå vidare med åtgärder för mer rörelse i skolan.

Barn ska kunna cykla säkert till skolan

Ett sätt att främja daglig rörelse hos elever är att möjliggöra motion på vägen till skolan. Idag cyklar färre barn än förut till skolan och många blir skjutsade med bil, även när avstånden är korta. Detta har på många platser blivit en ond spiral där trafiksäkerheten runt skolor blir sämre med fler stressade föräldrar som lämnar av sina barn på väg till jobbet. Därmed vågar färre föräldrar låta barnen gå eller cykla själv till skolan. Så många som 72 % av rektorerna uppger att det är föräldrarnas bilåkande som utgör den största säkerhetsrisken vid skolan.

Vi i Miljöpartiet vill skapa säkra skolvägar för att alla barn ska kunna gå och cykla tryggt till skolan. Därför vill vi lagstifta om att "skolzoner" ska inrättas i närheten av skolor med en hastighetsgräns på maximalt 30 km/h, ge kommuner möjlighet att sätta upp fartkameror och göra ytterligare satsningar för att kommuner ska kunna planera och bygga om till säkra skolvägar.

För att uppmuntra till daglig fysisk aktivitet och grundlägga goda vanor för resten av livet bör alla barn få lära sig cykla säkert. I och med den utvidgade undervisningstiden i ämnet idrott och hälsa bedömer vi att det finns förutsättningar att få plats med undervisning som lär alla barn att cykla inom ramen för dagens timplan. Undervisningen behöver inkludera trafikregler och säkerhet.

Annika Hirvonen Falk (MP)

Maria Gardfjell (MP)

Rebecka Le Moine (MP)

Karolina Skog (MP)